

"Gure borrokan sinesten dutenek babesak eskaini beharko ligukete, ez garaile aterako garenaren bermea eskatu"

Geni Gómez López, Nikaraguako ekintzaile feminista

Madrilen jaioa da Geni Gómez López, baina 90eko hamarkadan Nikaragua jo eta han eman ditu 27 urte. Ekintzaile feminista, Articulación Feminista de Nicaragua eta Red de Mujeres de Matagalpa taldeetako kidea da. Nikaraguako krisi politikoak eztanda egin eta hiru hilabetera, Espainiara bidaiatu zuen, familia bisitatzera. Bueltatuz gero atxilotua izatearen beldurrez, Madrilen geratzea erabaki du. Segurtasun distantzia horretatik dihardu Nikaraguako egoeraren berri ezagutzera ematen. Euskal Herrira egin duen bisitaldia aprobetxatu dugu berarekin hitz egiteko.

AMAIA LEKUNBERRI ANSOLA

2018ko uztailean Nikaragutatik abiatu eta oraindino ez zara itzuli. Esperotako bano gehiago luzatu zaizu Madrilera bidiaia.

Ni ez nintzen geratzeko asmoarekin etorri, baina buelta egitekoa nintzela hango adiskideek esan zidaten egoera oso ezegonkorra zela, atzeratzeko pixka bat itzulera. Hilabete itxarotea erabaki nuen, baina egoerak ez zuen hobera egin, eta hemen nago oraindik. Gainera, Nikaraguan errepresio olatu bat bizi dugunez, garrantzitsua bilakatu da gertatzen ari dena herrialdetik kanpo salatu duten ahotsak izatea.

Nikaraguako krisi politikoak iazko apirilean egin zuen eztanda, baina ondorioztatu dezaket gatazkak denboran atzerago duela jatorria.

Nikaraguan diktadura ari zen eratzen. 2007an Daniel Ortégaren Gobernuak boterera bueltatu zen, iraultzaren bigarren zatia beteko zuela promes eginez. Gobernuak bere burua ezkerreko eta an-

ti-inperialistatzat errebindikatu zuen, baina egiatan guzti horrekin kontraesankorra den politika burutu du.

Mugimengu feminista aspalditik zeterren norabide aldaketa hori kritikatzeko, ezta?

Nikaraguako feminismoak denbora dezente darama Fronte Sandinistaren norabidearekiko kritikiko izaten, batez ere 1998an Ortégaren alabaorde Zoilamérica Narváezek aitaordearengandik jasandako abusu sexualak salatuta zituenetik. Ostean etorri zen, estatua eta instituzioen gaineko kontrola elkarbanatzeko asmoz, Ortégak Alderdi Liberal Konstituzionalista eskuindarreko Arnaldo Alemánek egindako paktua. Hori gutxi ez, eta 2006ko hauteskundeetan aurretik, abortuaren penalizazioaren bitartez, eliza kontserbadoreenekin —katolikoak zein ebanjelikoak— egin zuen paktua. Penalizazio horrek indarrean dirau, eta emakumeen eskubideen kontra egiten duten diskurtso eta politikari eman die

bide. Guzti honekin batera, herrialdearen funtzionamendu demokratikoan atzerapausoak eman dira: gobernuak estatuaren boterean gainean duen kontrola areagotuz joan da, erabatekoa izan arte. Dena pasa da alderdiaren kontrolpean egotera, eta errepresio giroa geroz eta handiagoa da. Guzti honen aurrean jendartea nahiko desmobilizaturik zegoen, bere salaketekin kalean mantendu izan den mugimendu feminista salbu.

Apirileko matxinadetan, aldiz, jendartereko sektore askok parte hartu zuen. Jendartea mobilizatuz joan den seinale.

2011n, gobernuak Ozeanoartereko kanalaren mega-proiektua onartu zuen, eta beronen eraikuntza lanak Txinako enpresa bati esleitu. Horren aurrean, bereziki kanalak kaltetuko zituen komunitateetako norbanakoek osatutako nekazarien mugimendu bat hasi zen eratzen, eta honen ere gobernuaren errepresioa pairatu zuen. Ondoeza pilatzen zihoan. Apirilean

RED DE MUJERES DE MATA GALPA

"Nikaragua dolu-aldian dago", irakurri daiteke errepresioak hildakoak oroitzen dituen pankartan.

Indio Maíz biosferako erreserba batean jasotako sute batek ere protestak abiarazi zituen, jakina baita nekazaritzara bideratutako lurren inbasioa eta trafikoa ematen ari dela. Hau gutxi ez, eta aste gutxiren bueltan jubilatuen pentsioak jeitsi eta kotizazioak igotzen zituen gizarte-segurantzako erreforma bat onartu zuten, protestak eraginez. Protesta hauek bortizki erreprimitu zituzten, eta errepresio horrek jende gehiago bultzatu zuen protestetan parte hartzera. Protestak areagotu ahala, errepresioa ere areagotu egin zen, eta hilketak hasi ziren ematen: lehendabiziko bizpahiru asteetan hogeitik gora ziren hildakoak, ia denak gazteak. Hilketok ezandarazi zuten egoera, protestak herrialde guztian zehar hedatzea eraginez. Errepresio eta bortizkeria guzti hori tarteko, gizarte-segurantzaren karira sortutako gatazka zerbait handiagoan bilakatu eta jendartearen eskakizuna aldatu zen. Gizarte-segurantza erreforma erretiratzea eskatzetik [gobernuak gerora erretiratu zuena], Ortegaren Gobernuak agintea uztea eskatzera pasa zen jendea. Ordurako herriak zera nahi zuen: batetik, errepre-

sioaren biktimentzat justizia; eta bestetik, hauteskunde plural, libre eta gardena bermatuko dituen demokratizazio prozesu bat abiatzea. Iazko apirilean egin zuen eztanda guzti honek, eta gaur gaurkoz gatazkak bere horretan dirau.

**"Giza Eskubideen
Nikaraguako Zentroaren
datuen arabera, 326
dira hildakoak, baina
badira hildakoak 500etik
gora direla dioten giza
eskubideen aldeko
erakundeak"**

Zein da egoera orain?

Iazko apiriletik uztaila hasiera bitartean protestak izan ziren kalean, baina uztailan errepresioa indartu zuen gobernuak, armak eskuan protesta publikoak

etetea erabaki baitzuen. Hildako andana utziaz bidean, helburua betetzea lortu eta estatu polizial bat ezarri zuen, zeinetan ezinezkoa den inolako mobilizaziorik egitea. Protesta egiten ahalegintzen den jendea atxilotu egiten dute, berauen kontrako prozedura judiziala abiatuz gehienetan. Ildo horretan, uztailan lege erreforma bat egin zuten, gobernuarekin kritikoa den ezein ekintza terrorismotzat edo terrorismoaren finantzaketatzat joatzea ahalbidetzen duena. Dena da terrorismoa.

Itzelak dira errepresioak utzitako biktimen zifrak: Giza Eskubideen Nikaraguako Zentroaren datuen arabera, 326 dira hildakoak, baina badira hildakoak 500etik gora direla dioten giza eskubideen aldeko erakundeak.

Amnistia Internazionalak txosten bat atera zuen, Nikaraguako errepresio estrategia. "Hiltzera tirokatuz" du izena. Titulu hori darama, protestetan gertatutako hilketak eredu berari jarraitzen ziotelako: buruan, lepoan eta toraxean tirokatu zituzten biktima guztiak. Hiltzera tirokatzen zuten, eta horrekin ba-

tera gobernuak zaurituak ez artatzeko agindua eman zien ospitale publikoei. Informeeetan dokumentatuta geratu denez, errepresioa bermatzeko xedez estatu mailako koordinazio bat eman da, eta instituzioak honen zerbitzura aritu dira: osasun sistema, sistema judiziala, Fiskaltza, ... baita hezkuntza sistema ere, ikasleak kontrolatuz eta gobernuak babesteko erabiliz. Instituzio oro errepresioaren zerbitzura aritu da. Ondorioz, momentu hauetan justizia eskaria ezin dezake konpondu sistema judizialak.

Ortegak, baina, Nikaraguako egoera guztiz normala dela dio.

Kaleko mobilizazioak galaraziz, gobernuak normaltasun itxura eman nahi du. Beren diskurtsoa da herriaren altxamendua kanpotik antolatutako estatu kolpe saiakera izan dela, AEBek eta indar inperialistek finantzatutakoa. Estatu kolpea desarmatu dutela eta dagoneko normaltasuna dela nagusi diote.

Beren diskurtsoa etengabe aldatu dute: hasiera batean dena ukatu zuten; hildakoak gezurtatzea ezinezko bilakatu zitzaizenean, hilketak protestan ari zen jendeari leporatu zizkieten; paramilitarren presentzia salatu zenean zein ziren ez zekitela adierazi zuten, kolpistak zirela iradokiz; orain gutxi berriaz, polizia buru batek esan du beren lana isilpean egiten ari ziren poliziak zirela.

Elizarekin paktuak, abortuaren penalizazioa, ... burututako politikek emakumeen eskubideei dagokienez atzerapausoak ekarri dituztela pentsatu daiteke.

Alde batetik, emakumeez hitz egiten dute eremu sozialeko protagonista eta politika publiko askoren jomuga bagina bezala, baina era berean ikusmolde erlijiosoekin nahasitako diskurtso oso kontserbadore eta familista batez, zeinak feminismoa etsaia bilakatzen duen. Gobernuak feminismoa emakume nikaraguarrentzat kaltegarria den influentzia atzeritartzat aurkezten du. Ortegarekin atzerapauso ikaragarria eman da indarkeria matxistaren aurkako politiken alorrean.

Zein da momentuotan feministok daukazuen egitekoa?

Hiritarren matxinadaren parte gara, eta uste dut oso ekarpen garrantzitsua egin dugula ondoko ideia helarazten: borrokak biolentzia izan beharrik ez

duela. Horrez gain, autozainketatik borrokatu beharraren ideia ere mahai-gaineratu dugu, ulertzeraz emanez kontua ez dela arriskuan jarri eta bizitza ematea, baizik eta duinki bizitzeagatik borrokatzea. Arrastaka genekarren kultura politiko heroiko eta militarista aldatzen lagundu dugu: 80ko eta 90eko hamarkadetako "Aberri librea ala hil" lema, "Aberri librea bizitzeko" lemagatik aldatu da. Aldaketa kultural esanguratsua dela deritzogu.

"Badago sektore bat ez duena kontsideratzen nikaraguarrok badugula gaitasuna errealtatea analizatu eta geure kriterioaren arabera jarduteko"

Badago inperialismoaren txotxongilotzat jo eta Venezuelako opositorrekin alderatzen zaituztenik.

Hala da, badago sektore bat ez duena kontsideratzen nikaraguarrok badugula gaitasuna errealtatea analizatu eta geure kriterioaren arabera jarduteko. Uste dut errespetu falta nabarmena eta jarrera kolonialista erakusten dutela. Jende horrek behatu, ezagutu eta entzun beharrean, alde aurretik eraturako marko baten arabera aztertzen du errealtatea. Guk ez dugu ukatuko AEBek Nikaragua beren agendan dutenik eta egoera honen bitartez ahalik eta probetxu gehien ateratzen saiatuko direnik. Baina matxinada hau ez da antolatu Nikaragutatik kanpo, herrian bertan sortu zen, eta gazteek zerikusi handia izan dute herrialde guztia mobilizatzeko orduan.

Nikaraguako herriak beste behin erakutsi du 70eko eta 80ko hamarkadetan erakutsitakoa: luzaz jasan dezakeela, baina ez denbora osoz. Somozaren kontra borrokatu zuen jendeak, iraultzan parte hartu zuten pertsonak, matxinada honetan parte hartu dute. Somozaren diktaduraren kontrako borrokan gertatutako hainbat kontu errepikatu direla sentitzea oso esanguratsua izan da.

Klase dirudunetakoak izatea ere leporatzen dizuete.

Hori oso erraz gezurtatzen da: nolatan beteko ziren kaleak dirudunekin? Nikaraguako errealtatea dena izanda, estatistikoki ezinezkoa da. Behatu diezaietela presoek, kartzela herrialdearen errealtatearen isla baita: baliabide urriko jende txiroa da nagusi.

Hurbildu, behatu, entzun eta aurreiritziak alde batera utzi beharko lituzke halakoak leporatzen dizkigunak. Onartu behar dute gauzak aldatu egiten direla, eboluzioa edo inboluzioa izan dezaketela, eta egungo Fronte Sandinistak 80ko hamarkadakoarekin zerikusirik ez duela.

Aldaketa posible batek eskuineko gobernu bat ekarri dezakeenaren beldurra omen dute zenbaitzuek.

Hala diote. Tamainako sarraski baten aurrean, uste dut berdin dela ezkertiarra ala eskuindarra den gobernuak, ezin daiteke inolaz justifikatu zigorgabeki jendea hil eta kartzelaratzea. Eta gainera, Fronte Sandinista ez da ezkertiarra, ez duelako ezkerreko politika egiten: izen bat dauka, Fronte Sandinista de Liberación Nacional (Askapen Nazionalerako Fronte Sandinista), bere garaian sigla horien esanahiarekin bat egin zuena; eta kolore eta sinbolo batzuk ere baditu, iraganarekin lotura egiten dutenak. Baina gobernuan emandako hamabi urte hauetako praktikaren bidez erakutsi du bere politika ekonomikoa neoliberalera eta ekstraktibista dela, diskurtsoz anti-inperialista izan arren praktikan kanpoko inbertsoreei eskrupulorik gabe eskura ematen diela herrialdea, eta alor sozial eta kulturean oso kontserbadorea dela.

Zer nolako gobernu izango dugun trantsizio baten ostean? Ba ez dakigu. Baina eskuineko gobernu bat ekiditeko hauteskundeak bertan behera uztea justifikaezina litzateke. Jendea bere herrialdean hala jokatzeko prest baldin badago isilduko naiz, eta denok hartuko dugu bide hori. Baina ez, hemen kontua da jendeak eskatzen digula Nikaraguan daukagun egoerari eustea, gaiztoagoak izan daitezkeen batzuen balizko etorrera ekiditeko. Ezerk ez du ziurtatzen etorri daitezkeena indar progresista bat denik, baina horretan sinesten dugunok horren alde borrokatuko dugu. Gure borrokan sinisten dutenek babesa eskaini beharko ligukete, ez garaile aterako garenaren bermea eskatu. Ezin dezake inork hala korik eskaini. ●